

bilitatis, qua pollet Ecclesia in suis definitionibus, eadem certitudine tenendum est ac erit, ad haec etiam obiecta extendi infallibilitatem in definitionibus editis a Romano Pontifice.¹

Addidit Episc. Brixinensis, si formula, quam nomine deputationis proposuerit, a Congregatione generali recipere, opus non iam esse, ut de omnibus illis singulis, quae in emendationibus de obiecto infallibilitatis proposita essent, suffragia ferrentur. Propterea suffragia de illa formula prius rogatum iri quam de aliis emendationibus, quibus ageretur de obiecto infallibilitatis².

Deinde relatione de his emendationibus finita, suffragia rogabantur primo de emendatione vigesima prima et sequentibus. Quum ad eas perventum esset, quibus de obiecto infallibilitatis agitur, primo de ea formula suffragia ferebantur, quam Episc. Brixinensis nomine deputationis proposuit et commendavit. Eam fere omnes admiserunt³. De toto capite quarto a deputatione secundum emendationes a Congregatione generali receptas emendato suffragia ferebantur in octogesima quinta Congregatione generali. Pars longe maior Patrum illud suffragium approbavit⁴. Deinde in eadem Congregatione de tota Constitutione suffragia rogantur. Suffragia dederunt Patres 601. Ex his 451 suffragium „Placet“, alii 88 „Non placet“, alii 62 „Placet iuxta modum“. Hi, qui suffragium „Placet iuxta modum“ dederunt, quae mutari desiderabant, scripto Praesidibus obtulerunt⁵. Eorum exceptiones deputatio in sessione quinquagesima septima et octava examinavit⁶. Relator de exceptionibus in caput quartum constitutus est Episc. Brixinensis. Aliquae ex iis iterum de obiecto infallibilitatis agebant neque quidquam continebant, de quo suffragia non iam lata erant⁷.

De his Episc. Brixinensis in relatione, quam in Congregatione generali octogesima sexta die 16. Iulii habuit: „Hac de re [de obiecto infallibilitatis]“, inquit⁸, „nuper diffusissime locutus sum, et nihilominus, ut exceptiones ipsae manifestum reddunt, plures ex Rōmīs Patribus adhucdum incerti haerere videntur de sensu eorum verborum: hinc plures novas formulas circa obiectum infallibilitatis proponunt. Et quidem istae formulae plerumque duabus propositionibus constant, quarum prior plerumque est prorsus indeterminata, ita ut se referat ad omnia decreta pontificia sine omni discrimine; in secunda vero propositione aliquo modo ista propositio determinatur et coartatur. Talem rem enuntiandi modum deputatio de fide non potest approbare;

¹ Relatio etc. C. V. 413 d sqq. ² Ibid. C. V. 417 a sqq.

³ Ibid. C. V. 421 b. ⁴ Acta Congregationum etc. C. V. 759 d.

⁵ V. Exceptiones etc. C. V. 432 a sqq.

⁶ Ex actis etc. C. V. 1695 a sqq. — Ex diurnis etc. C. V. 1702 e.

⁷ Exceptiones etc. C. V. 453 d sqq. ⁸ Relatio etc. C. V. 475 a sqq.

sed potius longe praefert formulam suam a Congregatione generali iam admissam; quae sub unica propositione totum de obiecto infallibilitatis enuntiat, ita ut tamen sub duplici notione, scilicet sub notione generica et sub notione specifica, hoc enuntietur.

„Ex notione generica scilicet, quum Romanus Pontifex munere summi pastoris et doctoris fungens doctrinam, quae est de fide et moribus, ab universa Ecclesia tenendam definit, [eum] infallibilitate gaudere; ex hac notione generica discimus, Romanum Pontificem ex Cathedra loquentem esse infallibilem, quum de rebus fidei et morum aliquid definit. Sed ex simul adiecta notione specifica addiscimus, in extensione huius infallibilitatis, in applicatione huius infallibilitatis ad singula Romani Pontificis decreta discrimen esse ponendum; ita quidem ut alia (sicuti idem etiam valet de definitionibus dogmaticis Conciliorum) sint certa de fide; ita quidem ut qui negaret, Pontificem in tali decreto edendo fuisse infallibilem, iam eo ipso, utrum doctrinam ipsam neget vel affirmet, fieret haereticus; alia vero decreta Romani Pontificis sunt quidem quoad infallibilitatem etiam certa, sed certitudo haec non est eadem, sicut etiam in aliis definitionibus et decretis Conciliorum non eadem adest certitudo circa infallibilitatem Concilii; ita quidem ut haec certitudo solummodo sit certitudo theologica eo in sensu, ut is, qui negaret, Ecclesiam vel ex pari etiam Pontificem in tali decreto edendo non fore infallibilem, ut talis quidem non esset aperte haereticus, attamen errorem gravissimum et peccatum gravissimum sic errando committeret. Proinde nos in nostra formula totum obiectum enuntiamus simul sub una propositione, attamen sub duplici notione generica et specifica; ita quidem ut ex generica solummodo pateat obiectum infallibilitatis generale, et ex notione specifica deinde appareat certitudo huius infallibilitatis, utrum sit de fide an vero solummodo certitudo theologica etc.“

Nullam ex illis, quae de obiecto infallibilitatis agebant, exceptionibus Episc. Brixinensis suffragium proposuit atque formula definitionis, quae ab eo commendata in Congregatione octogesima quarta et quinta Patrum suffragia tulit, quatenus de obiecto infallibilitatis agit, retenta et in Sessione solemni cum tota Constitutione a Concilio recepta et a Summo Pontifice approbata est.

Itaque historia capituli quarti clare constat, quid de obiecto infallibilitatis Summi Pontificis definitum sit: id unum, obiectum esse idem atque obiectum infallibilitatis Ecclesiae generatim. Quid autem censendum sit de obiecto infallibilitatis Ecclesiae, a Concilio non docetur. Id definiendum erat in altera de Ecclesia Constitutione, quae propter suspensum Concilium proponi non potuit. Scimus autem aliunde — atque ea est veritas de fide catholica credenda, quam negare haereticum est —, Ecclesiam in definiendis veritatibus *revelatis* infallibilem esse. Id igitur vi Constitutionis Vaticani etiam de Summo

Pontifice profitendum est, atque id negare haereticum est. Porro scimus aliunde, Ecclesiam infallibilem etiam esse in iis proponendis, quae, licet revelata non sint, tamen ad doctrinam revelatam tuendam, explicandam, evolvendam exponi debent; quod quidem, licet non sit veritas, quae certitudine aequet veritates suprema auctoritate ecclesiastica definitas ac fide catholica credendas, quas negare haereticum est, inter veritates tamen certissimas referri debet, de quibus inter theologos nulla exstat controversia. Eadem autem certitudine, qua hanc veritatem admittimus, vi Constitutionis Vaticani admittere etiam debemus, Summum Pontificem in aliis illis veritatibus proponendis, quae revelatae non sunt, infallibilem esse. Id negare haereticum non est; sed affirmare, Ecclesiam in iis proponendis infallibilem esse, non item Summum Pontificem, id sane crimen haeresis constitueret.

Ex iis, quae exposuimus, patet, Concilium Vaticanum nihil novi de *obiecto* infallibilitatis docuisse, sed de solo eius *subiecto* egisse et docuisse, infallibilitatem, quam Ecclesiae magisterio tribuamus, eandem etiam Summo Pontifici tribuendam esse. Quare non recte Ioannes B. Andries, ostensurus, Summi Pontificis infallibilitatem etiam ad ea extendi, quae ipsa revelata non sunt, ex decreto Concilii Vaticani argumenta petit¹. Vidimus historice, Concilium id enuntiare *no-luisse*. Neque id enuntiavit. In formula „doctrina de fide vel moribus“ vox fidei non fidem *obiectivam*, sc. doctrinam revelatam, ut Andries putat, significare videtur, sed fidem *subiectivam*, habitum sc. et actum. Sed id persequi nolumus, quum haec quaestio argumentum non tangat. Doctrina de fide et moribus sine dubio illa doctrina est, qua christianorum fides ac mores reguntur, atque „definire doctrinam de fide et moribus“ est „definire, quid in rebus fidei et morum ab universa Ecclesia tenendum sit“². Iam his verbis non satis declaratur, utrum de sola doctrina *revelata* agatur an etiam de doctrina cum hac connexa. Neque sensus determinatur addita voce „*tenendam*“, quae ad utriusque generis doctrinam referri potest. Putavit quidem Andries, Concilium, quum voci credendi praetulerit vocem tenendi, quae universalioris sensum habet, docere voluisse, Summum Pontificem in utriusque generis doctrina definienda infallibilem esse. Id verum non est. Praetulit enim, ut vidimus, hanc vocem, ne, si vocem credendi usurparet, aliquando definivisse videretur, Summum Pontificem in *sola* doctrina revelata infallibilem esse. *Nolle* autem definire, eum in *sola* doctrina revelata infallibilem esse, non idem est ac *velle* definire, eum *etiam* in rebus, quae revelatae non sunt, infallibilem esse. Ab hac quaestione dirimenda plane abstinere voluit, atque ea ipsa fuit ratio, cur verbis non determinatis uteretur. Ea, quantum spectato eius proposito requirebatur, determinat, quum addat, infallibilitatem Summi

¹ Supra p. 191 sq.² Cf. schema pristinum supra p. 192.

Pontificis eandem esse atque Ecclesiae; his enim, quae de huius infallibilitate cognovimus, de infallibilitate pontificia admittenda esse discimus.

Inde tandem, quod in Constitutione de fide magisterio ecclesiastico ius et officium tribuitur, „falsi nominis scientiam proscribendi“, non sequitur, in Constitutione prima de Ecclesia Summo Pontifici infallibilitatem ascribi in definienda doctrina, quae revelata non est, sed cum revelata doctrina connexa¹. Ostendimus enim supra², „falsi nominis scientiam“ intelligi doctrinam ipsi veritati *revelatae* formaliter oppositam. Sed etiamsi magisterio ecclesiastico ius et officium attribueretur proscribendi eos errores, quibus veritates cum revelata doctrina connexae negantur, ei remote tantum, sc. eatenus solum attribueretur infallibilitas in proponendis hisce veritatibus, quatenus ex hac doctrina a Concilio statuta posset theologica conclusione *deduci*, in tuendis hisce veritatibus Ecclesiae infallibilitatem ascribendam esse.

Ut, quae de sensu definitionis infallibilitatis pontificiae ostendimus, clarius ob oculos ponamus, tres primarias formulas ad eam definiendam propositas inter se comparemus. Primo loco habetur formula ea, quae tanquam caput undecimo capiti schematis de Ecclesia addendum Patribus Concilii tradebatur³. Altera est formula illa a deputatione de fide mutata, quae tanquam pars capitis quarti schematis Constitutionis primae de Ecclesia in Congregatione generali primo discutiebatur⁴. Tertia ea formula est, quae a Cardinali Cullen in Congregatione generali proposita et a deputatione reformata atque commendata tanquam definitio infallibilitatis pontificiae a Concilio recepta et comprobata est⁵. Quae verba primae formulae a deputatione addita ac postea iterum ommissa sunt, quaeque tot discussionum erant causa, insignioribus literis indicamus:

Hinc sacro approbante Concilio docemus et tanquam fidei dogma definimus, [I.] per divinam assistentiam fieri, ut Romanus Pontifex . . . cum summi omnium Christianorum doctoris munere fungens pro auctoritate definit, quid in rebus fidei et morum ab universa Ecclesia tenendum sit, errare non possit; et [II.] hanc Romani Pon-

Hinc sacro approbante Concilio [I.] docemus et tanquam dogma fidei declaramus, Romanum Pontificem . . . vi assistentiae divinae ipsi promissae errare non posse, quum summi omnium Christianorum doctoris auctoritate definit, quid in rebus fidei ac morum ab universa Ecclesia tanquam de fide tenendum vel tanquam fidei contrarium reiiciendum sit; et eiusmodi decreta sive iudicia, per se irreformabilia, a quovis Christiano, ut primum ei innotuerint,

Itaque nos . . . sacro approbante Concilio docemus et divinitus revelatum dogma esse definimus, Romanum Pontificem, cum ex Cathedra loquitur, id est cum omnium Christianorum pastoris et doctoris munere fungens, pro suprema sua apostolica auctoritate doctrinam de fide vel moribus ab universa Ecclesia tenendam definit, per

¹ Cf. supra p. 192. ² P. 91¹. ³ V. supra p. 192.⁴ V. p. 196. ⁵ V. p. 203.

tificis inerrantiae seu infallibilitatis praerogativam ad idem obiectum porrigi, ad quod infallibilitas Ecclesiae extenditur.

pleno fidei obsequio excipienda et tenenda esse. Quoniam vero infallibilitas eadem est, sive spectetur in Romano Pontifice tanquam capite Ecclesiae, sive in universa Ecclesia docente cum capite unita, insuper [II.] definimus, hanc infallibilitatem etiam ad unum idemque obiectum sese extendere.

assistentiam divinam, ipsi in beato Petro promissam, ea infallibilitate pollere, qua divinus Redemptor Ecclesiam suam in definienda doctrina de fide vel moribus instructam esse voluit.

Unum iuverit addidisse: in duabus primis formulis duo, in ultima definiendi rebus fidei et morum (vel, ut in altera est, in rebus fide divina credendis) infallibilem esse, et [II.], eius infallibilitatis obiectum tam late patere quam obiectum infallibilitatis Ecclesiae. In tertia autem formula unum hoc definitur, Summum Pontificem in rebus fidei et morum eadem infallibilitate pollere, qua Ecclesia in rebus fidei et morum instructa est, ita ut, si ex hac definitione eruere volumus, quousque infallibilitas Summi Pontificis se extendat, id prius quaerere debeamus, quousque se extendat Ecclesiae infallibilitas.

CAPUT TERTIUM.

Ipsa Constitutio dogmatica prima¹ de Ecclesia Christi adnotationibus subiectis explicata.

Pius Episcopus Servus Servorum Dei, sacro approbante Concilio, ad perpetuam rei memoriam².

Pastor aeternus et episcopus animarum nostrarum³, ut salutiferum redemptionis opus perenne redderet, sanctam aedificare Ecclesiam decrevit, in qua veluti in domo Dei viventis fideles omnes unius fidei

¹ V. supra cap. I. *Historia* etc. p. 110.

² Cf. adnotationem ad initium Constitutionis de fide, supra p. 70.

³ In hoc prooemium quadrat, quod theologi initio capituli undecimi pristini schematis de Ecclesia adiecerant: "... prooemium integrum fere constat ss. Literarum incisuris ac phrasibus, quibus indicatur atque describitur tum illius [Primatus] auctor seu institutor, Dominus noster Iesus Christus, et quidem pro eo munere, quod institutum Christus voluit in ipso Petro veluti sui vicario; tum institutionis ratio ac causa finalis, tum eius perpetuitas, propria vis ac natura." (Schema etc. C. V. 611 c. d.)

et charitatis vinculo continerentur. Quapropter¹, priusquam clarificaretur, rogavit Patrem non pro Apostolis tantum, sed et pro eis, qui credituri erant per verbum eorum in ipsum, ut omnes unum essent, sicut ipse Filius et Pater unum sunt. Quemadmodum igitur Apostolos, quos sibi de mundo elegerat, misit, sicut ipse missus erat a Patre: ita in Ecclesia sua Pastores et Doctores usque ad consummationem saeculi esse voluit. Ut vero episcopatus ipse unus et indivisus esset, et per cohaerentes sibi invicem sacerdotes credentium multitudo universa in fidei et communionis unitate conservaretur, beatum Petrum caeteris Apostolis praeponens² in ipso instituit perpetuum utriusque unitatis principium ac visibile fundamentum³, super cuius

¹ Animadverterat unus e Patribus in Congregatione generali, sententia hac non exprimi „nec solum, nec etiam praecipuum motivum orationis Domini“. Christum rogasse, „ut unum sint, ut credat mundus“. (Emendationes etc. C. V. 303 a.) Respondit Rñus Leahy, Archiepiscopus Casseliensis, deputationis relator: „Verba schematis nostri neque expresse neque per implicationem significant, quisnam fuerit vel praecipuus vel solus finis orationis dominicae . . . et proinde non excludit [schema] illum alium remotum ulteriorem finem, quem Christus habuit in orando, nempe: ut mundus credat, quia tu me misisti. — Revera Christus in hoc loco oravit pro duobus; oravit pro uno immediate, oravit pro alio remote. Immediate oravit pro unitate discipulorum, qui in eum credituri essent; oravit etiam remote pro alio fine, pro eo scilicet, ut haec unitas discipulorum eius esset nota, quasi nota vel character, unde mundus agnosceret eius divinam missionem et divinitatem eius Evangelii. . . Sed neque textus Scripturae neque verba schematis nostri directe vel indirecte significant, quisnam fuerit finis orationis dominicae vel praecipuus vel solus; proinde vere dici non potest, ut dicitur in emendatione, quod schema nostrum excludit finem, propter quem Christus oravit, scilicet: ut mundus credat, quia tu me misisti.“ (Relatio etc. C. V. 305 c sqq.)

² Inter conditiones, quae suffragiis „Placet“ adiecta sunt, continetur etiam haec, ut voci „praeponens“ substituatur „eligens“, quae vox Evangelio magis esset consentanea. (Exceptiones etc. C. V. 433 b.) Respondet Rñus d'Avanzo, Episc. Calvensis: „Triplici vice in Evangelio sermo instituitur de electione Apostolorum, scilicet apud Matthaeum, apud Marcum et apud Lucam; neque Matthaeus neque Marcus adhibent verbum *elegit*; tantummodo Lucas dicit, quod Iesus Christus Dominus noster ex omnibus discipulis elegit duodecim, quos et Apostolos nominavit. Iam vero cum dicimus, ex discipulis elegit duodecim, quos Apostolos nominavit, iam patet, quinam sit scopus electionis. At si diceretur, ut proponit Rñus: *b. Petrum inter ceteros Apostolos eligens*, eligens ad quid? eligens ad Primatum, eligens, ut sit Primas. Et quid est praepone nisi eligere, ut sit Primas? Quare ad quid ista circumlocutio? Numquid (id nemo potest suspicari), numquid et de Primatu vellet aliquid dubium ingerere? Id impossibile est, ne quidem suspicari. Itaque nulla unquam ratio potest rationabiliter admitti pro huiusmodi exceptione.“ (Relatio etc. C. V. 461 c. d.)

³ Cur Petrus recte dicatur unitatis principium, nec substituenda sit